

Yttrande över (SOU 2020:8) Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att godkänna yttrandet till Finansdepartementet.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Regeringen beslutade den 9 februari 2017 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att utarbeta en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Kommittén fick även i uppdrag att utreda förutsättningarna för att ge kommunerna generella möjligheter till avtalsamverkan. Kommittén antog namnet Kommunutredningen. Finansdepartementet har skickat utredningen på remiss till bl. a Hudiksvalls kommun. Remisstiden är till den 30 september 2020.

Kommunutredningen

I utredningen påtalas att kommunerna står inför följande utmaningar;

- svagare ekonomi
- svårigheter med personal- och kompetensförsörjning
- etablering och integration av nyanlända
- växande och uppskjutna investeringsbehov
- växande anspråk på service och välfärd
- kompetens att klara klimatförändring och hållbar utveckling.

Flera förslag i utredningen syftar till att få igång processer som kommer behövas under överskådlig tid för att garantera äldreomsorg, skola och annan kommunal service för alla medborgare i hela landet. Utredningen lägger förslag för att förbättra den kommunala kapaciteten inom bland annat följande områden;

- Förbättrad statlig styrning av kommunerna genom färre riktade statsbidrag.
- Översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet.
- En kommunal försöksverksamhet initieras.
- Strategisk kommunsamverkan och frivilliga sammanläggningar stimuleras.
- En kommundelation inrättas som tillsammans med landshövdingarna för dialog med kommunerna om kapacitetsstärkande åtgärder.
- Kompetensförsörjningen underlättas genom minskade studieskulder för personer i utsatta kommuner.
- Stöd till kommunernas digitaliseringsarbete

Yttrande

Kommunutredningen är omfattande och innehåller bra analyser som visar att kommunernas utmaningar kommer att fortsätta att öka i omfattning och att dessa måste hanteras både långsiktigt och kontinuerligt. Hudiksvalls kommun är övervägande positiv till förslagen i utredningen men vill göra följande kommentarer

- Utjämningsystemet ses över

En bred översyn föreslås av det kommunalekonomiska utjämningsystemet, inklusive strukturbidraget. Syftet med översynen är att säkerställa att utjämningsystemet i tillräcklig grad kan ge kommunerna likvärdiga ekonomiska förutsättningar att kunna tillhandahålla sina invånare service.

Kommentar; Det är angeläget att en översyn genomförs i enlighet med förslaget, särskilt den delen om att staten bör stå för en större del av finansieringen eftersom det får negativa ekonomiska konsekvenser för enskilda kommuner.

- Personlig assistans enligt LSS

Det föreslås ingen huvudmannaskapsförändring i rapporten.

Kommentar; Kommunen håller men SKR att den personliga assistansen bör förstärkas. Idag är det ett delat ansvar mellan kommunerna och staten (Försäkringskassan). Staten bör vara ensam huvudman för detta.

- Statligt ansvar

Enligt kommunutredningen är det viktigt att staten sköter sina åtaganden fullt ut. Staten måste ta ett samlat ansvar för att säkerställa att kommunerna har tillräckliga ekonomiska förutsättningar för att kunna sköta sina uppgifter. Vidare ska staten sköta sitt åtagande genom att vara närvarande i alla delar av landet

Kommentar; Mycket angeläget med lokal närvaro av statliga jobb t ex Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, Polis och Skatteverket för både arbetstillfällen och för att ge invånarna tillgång till statlig service i kommunerna.

Det är också viktigt att staten tar sitt fulla ansvar för uppgifter som är statliga och inte övervältrar kostnader (försörjningsstöd) till kommunerna som känner sig tvungna att ta ett större ansvar för tex arbetsmarknadspolitiken.

Samtliga nya reformer borde vara fullt finansierade av staten.

- Avtalssamverkan

Genom en ändring av kommunallagen som trädde i kraft den 1 juli 2018 ges nu större möjligheter för kommuner och regioner att ingå civilrättsliga avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region.

Kommentar; Det är bra men det bör läggas ännu mer kraft på att underlätta samverkan mellan kommuner och regioner genom att undanröja de juridiska hinder som fortfarande finns för sådan

samverkan. Dessutom kvarstår upphandlingsrättsliga begränsningar som bör anpassas.

- **Kommunsammanslagning**

En ändrad kommunstruktur behövs för att stärka drifts- och utdelningskapaciteten. Kommunerna skulle behöva vara större än vad riktvärdena för 1974 års kommunsammanslagningar angav. Riktvärdena var då att kommunerna skulle ha 6 500–8 000 invånare för att klara grundskolan och 30 000 invånare för att utgöra en fungerande arbetsmarknad. Sammanläggningar av kommuner ska byggas på frivillighet. En strategisk samverkan kan skapa större kontinuitet och bättre förutsättningar för att skapa tillit mellan de samverkande kommunerna.

Kommentar; Positiv till förslaget eftersom det inte är obligatoriskt men skapar förutsättningar för frivillig samverkan och sammanslagningar av kommunal verksamhet.

- **Statsbidrag för att stärka kommunernas kapacitet**

Utredningen framhåller att en mer strategisk samverkan bör utvecklas för att uppnå en större effekt på kommunernas kapacitet. Ett statsbidrag införs för kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete inriktat på att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller en frivillig sammanläggning. Dessutom föreslås att staten tar över skulder från kommuner som frivilligt genomför kommunsammanslagningar.

Kommentar: Att införa ett incitament i form av ett statsbidrag är bra för de kommuner som vill bedriva ökad samverkan med andra kommuner. Statsbidraget bör vara högre än den antagna ekonomiska bidraget motsvarande 1 miljon per kommun. Däremot är det tveksamt att staten ska ta över långfristiga skulder och pensionsförpliktelser från kommunerna som frivilligt genomför kommunsammanslagningar. Införande av en kommunakut enligt SKR förslag känns som en bättre lösning.

- **Statsbidragsprincipen**

Utredningen föreslår att staten ska överväga att använda andra sätt än riktade statsbidrag när de vill styra hur kommunerna bedriver sin verksamhet. Om riktade statsbidrag beslutas ska de om möjligt klistras inom olika kommunala områden. Det innebär att riktade statsbidrag inte primärt ska användas för att styra kommunernas verksamhet.

Kommentar; Kommunen är mycket positiv till förslaget.

- **Kompetensförsörjning**

Utredningen föreslår att regeringen bör ta initiativ till generella åtgärder på nationell nivå som bidrar till rekryteringen till tjänster som kommunernas verksamhetsområden. Åtgärderna bör syfta till att höja sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagande i befolkningen, särskilt bland utrikes födda.

Kommentar; Alla åtgärder som bidrar till att underlätta rekrytering av tjänster till kommunerna är välkomna. Studieskuldskrivning är ett bra förslag som bör införas, men nivån borde höjas för att uppmuntra rekryteringen. Även andra incitament exempelvis flytt och

utbildningsbidrag till de som flyttar för att arbeta i kommuner med långvarig negativ befolkningsutveckling eller har stora problem av strukturell karaktär.

- Mätning av kvalitet

Föreslås att Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) få i uppdrag att utveckla statistik i samverkan med statliga myndigheter som på nationell nivå utövar tillsyn som mäter kvalitet i kommunernas verksamheter.

Kommentar; Angeläget att kommunerna får bättre förutsättningar i sitt kvalitets- och effektivitetsarbete och kunna genomföra bättre jämförelser mellan kommunerna och att samverkan sker på likvärdiga villkor.

- Kommunakut

Kommunutredningen pekar på kommunvisa skillnader i skattesats och ekonomiskt resultat som ett stort problem. Som åtgärd föreslås en utjämningsöversyn och ett riktat statsbidrag för högskattesatskommunerna ska kunna sänka sin skattesats.

Hudiksvalls kommun anser i första hand att mer pengar behöver föras in i utjämningsystemet för att jämna ut skillnaden mellan låg och högskattesatskommunerna för att kompensera för de välfärdstjänster som varje kommun ska tillhandahålla och vara likvärdiga enligt lag.

- Digitalisering

Utredningen föreslår att staten behöver vidta åtgärder för att underlätta och stödja kommunernas digitaliseringsarbete. Det handlar om att utveckla förvaltningsgemensam infrastruktur, undanröja onödiga juridiska hinder för digitalisering och utveckla det stöd till kommunerna som Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) kan ge.

Kommentar; Ett bra förslag, kommunen behöver stöd i digitaliseringsarbete.

Ulrika Wenn
Stabschef